

HAROLD BLOOM

*Mnogo vike nizašto*¹

Premda *Mnogo vike nizašto* nije jedno od Shakespeareovih stripovski komičnih remek-djela, ipak pokazuje iznimnu vitalnost u izvedbi. Nisam vidio Beatrice i Benedicka (Benedetta u hrvatskom prijevodu) koji bi konkurirali Peggy Ashcroft i Johnu Gielgudu, a to je bilo prije gotovo pola stoljeća, no predstava je nadživjela čak i film Kennetha Branagha, u kojem je toskanskom krajoliku bilo dopušteno da uzurpira našu pozornost i odvuče nam pažnju sa slušanja jedne od najboljih Shakespeareovih proza. Napisano neposredno nakon odbijanja Falstaffa u *Henriku IV.*, drugom dijelu, i neposredno prije odbijajućeg Halova dvosmislenog trijumfa u *Henriku V.*, *Mnogo vike nizašto* zadržava ozračja falstaffovske inteligencije i duhovitosti, iako nijedan *divovski* lik ne izlazi na pozornicu u njegovoj odsutnosti. Beatrice nije Rosalind, a Benedick je manje od Beatrice. Hamlet, revidiran iz Shakespeareova Hamleta (ako je, kao što tvrdim, Peter Alexander bio u pravu), nastavio je s Falstaffom i Rosalindom s mračnijom duhovitošću i

prepređenom inteligencijom bez premca u književnosti. Beatrice i Benedick su minorni na sceni, ali važno je priznati da dominiraju svojom igrom samo zato što ih Shakespeare obdaruje kurtoaznim verzijama Falstaffove iskonske bujnosti i kognitivne moći. Njihovo majstorstvo proze ponešto duguje oštrijem dvoboju duhovitosti između Hala i Falstaffa (ljutitom samo s Halove strane). Ambivalenost, posebna oznaka Halove psihe, znači nešto sasvim drugo u mačevalačkom odnosu Beatrice i Benedicka. Bili su više-manje zaljubljeni neko vrijeme, no Benedick se povukao:

Benedetto: O, Bože, gospodaru, evo jela koje mi je mrsko. Ne mogu podnijeti gospu Jezičinu.

(Ode.)

Don Pedro: Nuto, nuto, gospođice – izgubili ste srce sinjora Benedetta.

Beatrice: *Da, da, gospodaru, posudio mi ga je načas, a ja sam mu za to dala kamate, dvolično srce za prosto. Jedno mi*

1 Bloom, H. (1998) SHAKESPEARE THE INVENTION OF THE HUMAN, *Much Ado About Nothing* New York: Riverhead Books

Shakespeare, W. (2004) *Komedije, Mnogo vike ni za što*, Zagreb: Globus media, prijevod M. Bogdanović, str. 137.

*ga je, dakako, oduzeo lažnim kockama, pa zato Vaša Milost možda pravo veli da sam ga izgubila.*²

Odbacivanje o kojem ovdje govore nije ništa završilo, čega su oboje svjesni, jer su svi veliki nihilisti. *Mnogo vike nizašto* zasigurno je najpristojnija nihilistička drama ikad napisana i prikladno naslovljena. Nietzscheanci mnogo prije Nietzschea, Beatrice i Benedick također su congrueanci prije Congreuea. Pri svakoj razmjeni između ljubitelja mačevanja zasvjetluca ponor, a njihova međusobna pamet ne brani toliko ja od drugih, koliko od besmisla. *Mnogo je vike nizašto* jer znaju da iz ničega neće biti ništa, pa ipak govore. Beatrice će uvijek pobjeđivati, točnije pobjeđivati što se može, jer ona je mnogo duhovitija, strašnija nego što to Benedick može biti. Prije nego što ga upoznamo, Beatrice već trijumfira:

*Molim vas, koliko je ljudi poubijao i pojeo u tom ratu – ili bolje, koliko ih je poubijao, jer ja sam mu, duše mi, obećala, da ću ih sama sve izjesti koliko ih god on pobije.*³

Čini se da su „ti ratovi“ formalni okršaji, s povremenom smrću običnog vojnika, ali gotovo nikad gospodina ili lorda. Navodno smo na Siciliji, iako se svi čine potpunim Englezima, ljupka Beatrice najviše od svih. Njezini duhoviti okršaji s Benedickom gotovo su formalizirani kao mimički ratovi koje vode muškarci. Duhovitost je dovoljno stvarna, dok

je ljubav, u *Much Ado About Nothing*, površna poput rata. Čak ni u *Love's Labour's Lost* nije strast između žena i muškaraca shvaćena olako kao u ovoj drami, gdje čak i odnos Beatrice i Benedicka ima dvosmislene elemente.

Plemeniti mladi Claudio, Benedickov prijatelj, dobacuje nježan pogled prelijepoj mladoj Hero (Heri u hrvatskom prijevodu), Beatriceinoj rođakinji, i izjavljuje: „To... ja je volim, osjećam.“ Taj osjećaj navodi na razumno pitanje je li ona jedina nasljednica svojega oca. Uvjeren u to, Claudio se obraća svojem zapovjedniku, don Pedru, princu od Arragona, koji se obvezuje udvarati se dami kao Claudijev opunomoćenik. Prava ljubav bi tako bila servirana, a igre ne bi bilo, no srećom tu je don Juan, don Pedrov brat po ocu (Don John the Bastard).

„Ne smije se poreći, ali ja sam obični zlikovac“ (“It must not be denied but I am a plain-dealing villain”), kaže nam don John i obećava da će poremetiti vezu Claudija i Here/Hero. Sve je izravno: trebamo imati komediju bez enigmi, osim onoga što uistinu postoji između Beatrice i Benedicka. Shakespeareovo je umijeće izvrsno u tome što pokazuje ono što oni sami jedva znaju: duhovitost u svakome žudi za drugim, ali nijedno ne vjeruje ni drugome ni braku. obraćajući se Heri, Beatrice u svojem realizmu anticipira Rosalindu:

Glazba će biti kriva ako ne budeš prošena

2 Shakespeare, W. (2004) *Mnogo vike ni za što*, op. cit., str. 164.

Shakespeare, W. (1977) *Much Ado about Nothing*, London: Longman Group, str. 35

Benedick: O God, sir, here's a dish I love not! I cannot endure my Lady Tongue.

Exit.

Don Pedro: Come, lady, come; you have lost the heart of Signior Benedick.

Beatrice: Indeed, my lord, he lent it me awhile, and I gave him use for it, a double heart for his single one. Marry, once before he won it of me with false dice, therefore your grace may well say I have lost it.

[ll. i. 257–264]

3 Shakespeare, W. (2004) *Mnogo vike ni za što*, op. cit., str. 140.

Shakespeare, W. (1977) *Much Ado about Nothing*, op. cit., str. 3

“...I pray you, how many hath he killed and eaten in these wars? But how many hath he killed? For indeed I promised to eat all of his killing.” [l. i. 38–41]

u prvom taktu. Ako knez bude odveć silovit, reci mu da u svakoj stvari treba držati neki takt, pa ćeš tako proplesati odgovor. Jer čuj me, Hero, prosidba, svadba i kajanje – to su ti kao neki plesovi. Prosidba je vatren i buran ples, a i ponešto luckast, svadba je pristojan čedan ples, pun starinskog dostojanstva, a onda dolazi kajanje, kad umorne noge sve mirnije i mirnije plešu, dok se napokon ne smire u grobu.⁴

Rosalindin način je lakši; Beatrice je često na rubu gorčine. U plesu pod maskama, koji je simbol cijele predstave, don Pedrova je slavna izjava Heri: „Govorite tiho kad govorite o ljubavi“, gdje „ljubav“ znači ples pod maskama. Plešući zajedno, Beatrice dovoljno rani Benedicka/Benedetta da povrijeđenost potraje:

Ali da mene gospođica Beatrice poznaje, a ipak ne poznaje – ! Knežev lakrdijaš! Hm, možda mi zato daju nadimak, što sam veseo. Da, ali ja, gle, sam sebi činim krivo. Svijet ne misli tako o meni, nego je to Beatricina zlobna i pakosna ćud što samo sebe drži za svijet pa me tako ozloglašuje. Dobro, dobro – osvetit ću se ja kako budem znao.⁵

Stavljanje svijeta u svoju osobu – stvaranje vlastitog mišljenja u općoj prosudbi – najveća je Beatriceina mana.

„Iz usta joj lete noževi, i svaka joj riječ bode“, viče Benedick, a mi se počinjemo čuditi

neprestanoj agresivnosti njezine čudesne veselosti.

„Vi ste se rodili u veseo čas“, pohvaljuje ju don Pedro, a ona odgovara očaravajući publiku:

„Nipošto, gospodaru. Moja je majka plakala, ali onda je jedna zvijezda zaigrala, i pod njom sam se ja rodila.“

Tko bi mogao biti prikladan muž ženi koja je „često sanjala nesreću i budila se sa smijehom“?

Shakespeareova inventivna bujnost u *Much Ado* rasipa se na Beatrice, koja je u drami osamljena eminencija. Benedick, publika suosjeća, daje sve od sebe da održi korak, dok mi se Dogberry (Mušmula u hrvatskom prijevodu), nažalost, čini jednim od rijetkih Shakespeareovih neuspjeha u komediji. Dogberijevski malapropizmi samo su šala, koja se prečesto ponavlja da bi bila smiješna. Dovoljno sam sklon Beatrice da želim da Benedick, Dogberry i predstava budu dostojniji nje. Don Johnova zavjera protiv Herine (Hero u izvorniku) sreće loša je izmišljotina, podsjećajući nas na to da je Shakespeareovo zanimanje za akciju često tek treće u odnosu na njegove moći karakterizacije i jezika. Ono što kompenzira relativnu slabost klevetanja Here je podvala Beatriceinih i Benedickovih prijatelja, koji pomažu istini uvjeravajući oboje nevoljkih ljubavnika u zaljubljenost drugog. To rađa sjaj Benedickova odricanja od njegova neženjenja:

4 Shakespeare, W. (2004) *Mnogo vike ni za što*, op. cit., str. 156.

Shakespeare, W. (1977) *Much Ado about Nothing*, op. cit., str. 25.

“The fault will be in the music, cousin, if you be not wooed in good time. If the Prince be too important, tell him there is measure in everything, and so dance out the answer. For hear me, Hero: wooing, wedding, and repenting is as a Scotch jig, a measure, and a cinque-pace: the first suit is hot and hasty, like a Scotch jig, and full as fantastical; the wedding, mannerly-modest as a measure, full of state and ancientry; and then comes repentance and, with his bad legs, falls into the cinquepace faster and faster, till he sink into his grave.” [ll. i. 63–73]

5 Shakespeare, W. (2004) *Mnogo vike ni za što*, op. cit., str. 162.

Shakespeare, W. (1977) *Much Ado about Nothing*, op. cit., str. 33.

Benedick: «...But that my Lady Beatrice should know me, and not know me! The Prince's fool! Ha, it may be I go under that title because I am merry. Yea, but so I am apt to do myself wrong. I am not so reputed: it is the base, though bitter, disposition of Beatrice that puts the world into her person, and so gives me out. Well, I'll be revenged as I may.” [ll. i. t 89–95]

„Ne, svijet mora biti napučen.“

Bez obzira na zamornost podzapleta oko Hero, ipak dopušta Shakespeareu jednu od njegovih velikih komičnih scena u sukobu majstorske Beatrice i Benedicka, kojega ona uči kontroli:

Benedick (Benedetto u hrvatskom prijevodu): Ja ne ljubim ništa na svijetu koliko vas, nije li to čudno?

Beatrice: Da, tako čudno kao – ne znam što. Isto bih tako ja mogla reći da ne ljubim ništa koliko vas, ali mi ne vjerujte – a ipak ne lažem – ne priznajem ništa i ne poričem ništa. Žalim svoju bratučedu.

Benedetto: Tako mi mača, Beatrice, ti me ljubiš.

Beatrice: Ne kunite se njime, nego ga okušajte.

Benedetto: Zaklet ću se njime da me ljubite, a okušat ću ga na svakom tko rekne da ja vas ne ljubim.

Beatrice: Nećete li progutati tu svoju riječ.

Benedetto: Nema umoke s kojom bih je mogao progutati. Prisižem da te ljubim.

Beatrice: Onda nek mi Bog oprost.

Benedetto: Kakav grijeh, draga Beatrice?

Beatrice: U dobri ste me čas prekinuli – jer upravo sam htjela priseći da vas ljubim.

Benedetto: Učini to od sveg srca!

Beatrice: Ljubav prema vama obuzela mi je čitavo srce te nemam čime se zakleti.

Benedetto: Zapovijedaj što da učinim – i sve ću za te uraditi.

Beatrice: Ubijte Claudija.⁶

Beatrice glumi umijećem vješte dramaturginje, sve dok Benedickov zavjet da će izazvati Claudija ne postanu njihove pragmatične zaruke. Kvaliteta Beatriceina bijesa, izrazito čista, kao što je i njezina duhovitost, iskupljuje iskušenje Here/Hero jednostavno zato što smo, poput Benedicka/Benedetta, potpuno uvjereni u Beatriceinu volju za moć nad svojom igrom. Beatrice, kojoj je George Bernard Shaw previše dugovao za svoju ležernost, nije jedino po čemu je slavna ta predstava; ona je i njegov vodič, koliko je to i Rosalinda u *As You Like It*. *Much Ado About Nothing*, mnogima djelo poznato kao Beatrice i Benedick, mogao bi se zvati i *As You Like Beatrice* ili *What Beatrice Wills*. Ambivalentnost u njezinoj volji krajnja je snaga predstave, izvor njezine komične bujnosti. Što dulje razmišljate o Beatrice, ona postaje sve zagonetnija. Benedick nema takve vitalne rezerve: njegova obrana potpuno je nadahnuta Beatrice. Bez nje, ponovno bi se uklopio u Messininu svečanost ili otišao u Aragon s don Pedrom, u potrazi za drugim bitkama. Ali čak i da nije

6 Shakespeare, W. (2004) *Mnogo vike ni za što*, op. cit., str. 214.

Shakespeare, W. (1977) *Much Ado about Nothing*, op. cit., str. 103.

Benedick (Benedetto) I do love nothing in the world so well as you-is not that strange?

Beat. As strange as the thing I know not. It were as possible for me to say I loved nothing so well as you, but believe me not; and yet I lie not; I confess nothing, nor I deny nothing. I am sorry for my cousin.

Bene. By my sword, Beatrice, thou lovest me.

Beat. Do not swear and eat it.

Bene. I will swear by it that you love me, and I will make him eat it that says I love not you.

Beat. Will you not eat your word?

Bene. With no sauce that can be devised to it. I protest I love thee. Beat. Why then, God forgive me!

Bene. What offence, sweet Beatrice?

Beat. You have stayed me in a happy hour, I was about to protest I loved you.

Bene. And do it with all thy heart.

Beat. I love you with so much of my heart that none is left to protest. Bene. Come, bid me do anything for thee.

Beat. Kill Claudio!

[IV. i. 266–288]

bilo posrednika koji bi nagovijestili ljubav jednog i drugog, Benedick bi napokon bio Beatricein, najbolje što joj je Messina mogao priuštiti. Odvaja si ona vrijeme da bi ga uvjerala, jer je sama sebi od primarne važnosti; Benedickovo samoljublje odjekuje njezinim, dok Dogberryjeva samoopijenost parodira oba ljubavnika. Fascinacija Beatrice temelji se na njezinoj izvanrednoj mješavini veselja i gorčine, za razliku od jednostavnije Kate the Shrew. Beatrice je sličnija Rosaline iz *Love's Labour's Lost*, iako Rosalinino veselje nije baš nevino. Shakespeareov uvod prilično suptilno dopušta uvid u Beatriceinu prirodu, a možda i u njezinu negativnu opsjednutost Benedickom, koji je istodobno jedina prijatna njezinoj slobodi, ali i neizbježan put izlaska iz njezine neprestane krutosti duha. Najvažnije u uvodu o Beatrice jest da je siročić; njezin ujak Leonato bio joj je skrbnik, ali očito nije udomitelj:

Leonato: E pa dobro – idi u pakao.

Beatrice: Ne – samo do vrata, a tamo će preda me izaći đavao u liku staroga rogonje s rogovima na glavi pa će mi reći: 'Idi ti u nebo, Beatrice, idi u nebo, ovdje nije mjesto vama djevicama.' Ja ću mu na to predati svoje majmune pa hajde u nebo do svetog Petra. On će mi pokazati gdje sjede neženjeni momci i tamo ćemo se zabavljati i veseliti od jutra do mraka.

Antonio (Heri): Ja se nadam, sinovice, da ćeš ti u svemu slušati svoga oca.

*Beatrice: Dakako – mojoj je bratučedi dužnost da klecne i da rekne: 'Kako je tebi po volji, oče.' Ali ti ćeš, bratučedo, ipak gledati da bude lijep čovjek, jer ćeš inače opet klecnuti i reći: 'Oče, kako je meni po volji.'*⁷

Benedickova verzija toga raja neženja (i sluškinja) manje je uzvišena:

*Što me je žena rodila, hvala joj, što me je odgojila, i na tome joj budi najponiznija hvala – ali da mi na čelu trube rogovi ili da svoj rog nosim negdje na nevidljivom remenu, toga neće ni jedna žena od mene doživjeti. Neću im učiniti krivo sumnjajući o jednoj, pa zato sebi prisvajam pravo da ne vjerujem nijednoj – ili da kažem jezgru svega toga (a ta je jezgra najslađa), ja hoću ostati momak.*⁸

Je li Beatrice doista, kao što Benedick primjećuje, „obuzeta bijesom“, trajnim žarom za napad, nije sasvim jasno. Prijašnje Benedickovo bježanje, dvostruko srce za njegovo jedno, pruža joj polazište, ali ne objašnjava njezinu vitalizirajuću vatrenu moć, njezin kontinuirani žar i poriv, veselje koje istodobno zasljepljuje i iscrpljuje njezin svijet, iako ne i njezinu publiku. Naučimo je slušati vrlo pažljivo, kao kad odgovara na to što je Claudio upravo nazvao Hero svojom zaručenom

7 Shakespeare, W. (2004) *Mnogo vike ni za što*, op. cit., str. 156.

Shakespeare, W. (1977) *Much Ado about Nothing*, op. cit., str. 25.

Leon. Well then, go you into hell?

Beat. No, but to the gate, and there will the Devil meet me like an old cuckold with horns on his head, and say, 'Get you to heaven, Beatrice, get you to heaven, here's no place for you maids.' So de liver I up my apes, and away to Saint Peter, for the heavens, he shows me where the bachelors sit, and there live we as merry as the day is long.

Ant. [To Hero] Well, niece, I trust you will be ruled by your father.

Beat. Yes, faith, it is my cousin's duty to make curtsy and say, 'Father, as it please you': but yet for all that, cousin, let him be a hand some fellow, or else make another curtsy and say, 'Father, as it please me'. [ll. i. 38–52]

8 Shakespeare, W. (2004) *Mnogo vike ni za što*, op. cit., str. 146.

Shakespeare, W. (1977) *Much Ado about Nothing*, op. cit., str. 11.

That a woman conceived me, I thank her: that she brought me up, I likewise give her most humble thanks: but that I will have a recheat winded in my forehead, or hang my bugle in an invisible baldrick, all women shall pardon me. Because I will not do them the wrong to mistrust any, I will do myself the right to trust none: and the fine is, for the which I may go the finer, I will live a bachelor. [l. i. 221–228]

„rođakom“ prema pravima saveza.

Beatrice: Gospode Bože, evo novog roda! Tako se sve na svijetu udomljuje, samo mene žeže sunce. Ja mogu sjediti gdje god u kutu i vikati: „O-oj-oj-oj!“ ne bi li došao muž.

Don Pedro: Ja ću vam ga naći, gospođice Beatrice.

Beatrice: Voljela bih da mi ga je vaš otac pribavio. Zar Vaša Milost nije nikad imala brata koji bi bio na vas nalik? Vaš je otac rodio divne muževe, samo kad bi ih uboga djevojka mogla dobiti.

Don Pedro: Hoćete li mene, gospođice?

Beatrice: Neću, gospodaru, osim ako bih mogla dobiti drugoga za radne dane, jer Vaša je Milost odveć skupocjena da se nosi svaki dan. Ali oprostite mi, Vaša Milosti, ja sam rođena da govorim same budalaštine, a ništa ozbiljno.⁹

Odlazak u svijet jedna je od Beatrice-
inih metafora za brak, dok su „osunčane“
žene privlačile malo prosaca za vjenčanje u
renesansnoj Engleskoj. Don Pedro, zbunjeni
momak, možda misli ozbiljno sa svojom ležer-
nom ponudom, dok se Beatriceino odbijanje
pažljivo drži granice između komplimenta i
punih implikacija riječi „skupo“. Očigledno,
ona stalno namjerava uzeti Benedicka/Bene-
detta te iskreno oklijeva prihvatiti bilo koga,
čak i najduhovitijeg koji joj je dostupan. Don
Pedrovo samoismijavanje začin je njegovu

samoljublju; Beatriceini povremeni pokušaji
da parodira samu sebe najmanje su uvjer-
ljivi trenuci. Njezino poštovanje prema sebi
djelomično je razlog oduševljenja publike;
odjekuje Falstaffovo veličanstveno pošto-
vanje vlastite komične inteligencije. Sretni
smo što vidimo sir Johna s Mistress Quickly
i Doll Tearsheet; očito nije bilo i ne može biti
Lady Falstaff! Samo je Chaucerova supruga
iz Batha mogla biti dorasla zadatku da bude
supruga sir Johnu, a postavlja se pitanje tko
bi od njih dvoje prvi ubio drugoga, jezikom ili
seksualnom vježbom. Moramo zaključiti da
su Beatrice i Benedick već bili ljubavnici i da
ga je njezina vitalnost, ma kako bila izražena,
prestrašila i natjerala da pobjegne. Pametno
je od Shakespearea što je Benedick reagirao
na peckanje svojih prijatelja u prozi – „Mene
da ljubi? E, toj se ljubavi treba odazvati!“ (Love
me? Why, it must be requited.)¹⁰ – dok Beatrice,
na istu provokaciju, prelazi u lirske stihove:

U ušima mi gori! Što je to?

Zar tako im je mrzak ponos moj?

Da – sama vidim, oholost je zlo,

Otresti ću zato gordi rug svoj.

Ne, nikad nećeš, Benedetto, žalit –

Pitomi samo divlje srce moje

I žarku ljubav u njem ćeš raspalit,

Da zauvijek se naše duše spoje.

9 Shakespeare, W. (2004) *Mnogo vike ni za što*, op. cit., str. 165–166.

Shakespeare, W. (1977) *Much Ado about Nothing*, op. cit., str. 37.

Beat. Good Lord, for alliance! Thus goes everyone to the world but I, and I am sunburnt. I may sit in a corner and cry 'Heigh-ho for a husband!'

D. Pedro. Lady Beatrice, I will get you one.

Beat. I would rather have one of your father's getting. Hath your grace ne'er a brother like you? Your father got excellent husbands, if a maid could come by them.

D. Pedro. Will you have me, lady?

Beat. No, my lord, unless I might have another for working days: your Grace is too costly to wear every day. But I beseech your Grace pardon me, I was born to speak all mirth and no matter.

[II. i. 299–311]

10 Shakespeare, W. (2004) *Mnogo vike ni za što*, op. cit., str. 176.

Shakespeare, W. (1977) *Much Ado about Nothing*, op. cit., str. 55.

Od drugih čujem da si vrijedan sreće,

*Al to i sama davno znadem veće.*¹¹

Hero je rekla Ursuli da su Beatriceini duhovi sramežljivi poput divljih jastrebova. Kad Beatrice pjeva *Taming my wild heart to thy loving hand*, to ne podrazumijeva da će prihvatiti pripitomljavanje. Njezina neobuzdanost njezina je sloboda, a taj osjećaj slobode, više od njezine duhovitosti, osvaja njezinu publiku. Prilično razočaravajući Branagho film *Mnogo vike nizašto* djelomično je iskupila Beatrice Emme Thompson, sa svojim nijansama neovisnosti nalik na Bronte koja se uglavnom prenosi tonom i izrazom lica. Postoji nešto u Beatriceinu temperamentu što uvijek mora izbjeći pripitomljavanje. Njezin bijes što ne može biti muškarac kako bi se osvetila za Claudijevo klevetanje Here nadilazi rodnu politiku u autentičnom divljaštvu:

*Zar nije nitkov nad nitkovima kad je oklevetao, naružio i osramotio moju rođaku? O da sam ja muškarac! Što? Vući je za nos sve do žrtvenika, a onda javnom optužbom, bezobzirnom klevetom, nemilosrdnom zlobom – ! O Bože! Da sam ja muškarac! Izjela bih mu srce javno na trgu!*¹²

Kako onda odgovoriti na pitanje: Koja je definicija ljubavi u *Mnogo vike nizašto*? Glavni odgovor nalazi se u naslovu: ljubav je mnogo vike nizašto. Ono što povezuje i držat

će Beatrice i Benedicka zajedno je njihovo međusobno poznavanje i prihvaćanje toga dobroćudnog nihilizma. Nedvojbeno naslov također upućuje na mučan prijelaz Here i Claudija iz neudvaranja u pragmatičan brak od obostrane koristi. Koliko god Claudio bio zamoran i isprazan, ima određeno samopouzdanje u veselom pristupu svojim drugim zarukama s navodno mrtvom Hero: *I'll hold my mind were she an Ethiopie and Which is the lady I must seize upon?* (V, 4) Ta sjajna bezbrižnost uvod je u vrhunac komedije:

Benedetto: Pritrpite se, oče. Koja je tu Beatrice?

Beatrice: Ja se na to ime odazivljam. A što je vaša želja?

Benedetto: Pa zar me možda ne ljubite?

Beatrice: Ne više nego što je razumno.

Benedetto: E, onda bjehu prevareni knez i Claudio i stric vaš. Kleli su se da ljubite.

Beatrice: A ljubite l' vi mene?

Benedetto: Ne više nego što je razumno.

Beatrice: E, onda bjehu grдно prevarene i Hera, i Orsola i Margherita, jer klele su se da me ljubite.

11 Shakespeare, W. (2004) *Mnogo vike ni za što*, op. cit., str. 184.

Shakespeare, W. (1977) *Much Ado about Nothing*, op. cit., str. 65.

Beatrice: What fire is in mine ears? Can this be true? Stand I condemn'd for pride and scorn so much?

Contempt, farewell, and maiden pride, adieu! No glory lives behind the back of such.

And, Benedick, love on, I will requite thee, Taming my wild heart to thy loving hand.

If thou dost love, my kindness shall incite thee To bind our loves up in a holy band;

For others say thou dost deserve, and I Believe it better than reportingly. (Act III, I, 108)

12 Shakespeare, W. (2004) *Mnogo vike ni za što*, op. cit., str. 215.

Shakespeare, W. (1977) *Much Ado about Nothing*, op. cit., str. 105.

Is a not approved in the height a villain, that hath slandered, scorned, dishonoured my kinswoman? O that I were a man! What, bear her in hand until they come to take hands, and then with public accusation, uncovered slander, unmitigated rancor – O God that I were a man! I would eat his heart in the market-place.

[IV. i. 300–306]

Benedetto: Da, kleli su se da ste gotovo oboljeli zbog mene.

Beatrice: Klele su se da malo niste umrli zbog mene.

Benedetto: Ne, nisam. Dakle, vi me ne ljubite?

Beatrice: Ne – prijateljstvo prijateljstvom vraćam.¹³

To je otišlo dalje od mačevanja u opreznu razmjenu taktika, briljantno sročenu i vrhunac u jednoj od najboljih Shakespeareovih komičnih epifanija:

Benedetto/Benedick: Čudno? Naše ruke govore protiv naših srdaca. Hajde, uzet ću te, ali, sunca mi, uzimam te iz smilovanja.

Beatrice: Neću vas odbiti, ali neba mi, popuštam samo velikom nagovaranju, a ponešto i zato da vam sačuvam život, jer sam čula da imate sušicu.

Benedetto: Tiho! Zatisnut ću ti usta!¹⁴

Prosvjedujući čak i dok se ljubi, Beatrice više neće govoriti u *Mnogo vike nizašto*.

Shakespeare je zacijelo osjećao da su ona i publika za sada jedno. Benedicku/Benedettu je dopuštena žustra obrana njegova novog statusa *oženjenog muškarca*, položaja koji kulminira opsesivnim Shakespeareovim savjetom: *oženi se i očekuj da ćeš biti rogonja*.

Bene. Prvo, na riječ! Stoga igra, glazba. Kneže, tužan si; nađi sebi ženu! Nema časnijeg štapa od onog s vrhom roga. Ni prinčev štap ovlaštenja ni štap časne starosti nije starinskiji u berbi od rogatog štapa rogonje.

Benedick se šali s onim što je za nas blago loš ukus, ali je za Shakespearea sasvim nešto realno. Naznaka je to da, poput većine Shakespeareovih brakova, zajednica Beatrice i Benedicka baš i nije mjesto sreće. U toj komediji, više nego ikad, to nije važno. Dvojica najinteligentnijih i najenergičnijih Shakespeareovih nihilista, od kojih ni jedan vjerojatno neće biti ni ogorčen ni poražen, riskirat će zajedno.

Prijevod: LJILJANA FILIPOVIĆ

13 Shakespeare, W. (2004) *Mnogo vike ni za što*, op. cit., str. 242–243.

Shakespeare, W. (1977) *Much Ado about Nothing*, op. cit., str. 141.

Bene. Soft and fair, friar. Which is Beatrice?

Beat. [Unmasking.] I answer to that name. What is your will?

Bene. Do not you love me?

Beat. Why, no, no more than reason.

Bene. Why then, your uncle, and the Prince, and Claudio

Have been deceived-they swore you did.

Beat. Do not you love me?

Bene. Troth, no, no more than reason. Beat. Why then, my cousin, Margaret, and Ursula

Are much deceiv'd, for they did swear you did. Bene. They swore that you were almost sick for me.

Beat. They swore that you were well-nigh dead for me.

Bene. 'tis no such matter. Then you do not love me?

Beat. No, truly, but in friendly recompense.

[V. iv. 72–83]

14 Shakespeare, W. (2004) *Mnogo vike ni za što*, op. cit., str. 244.

Shakespeare, W. (1977) *Much Ado about Nothing*, op. cit., str. 141.

Benedick: A miracle! Here's our own hands against our hearts. Come, I will have thee, but by this light I take thee for pity.

Beat. I would not deny you, but, by this good day I yield upon great persuasion, and partly to save your life, for I was told you were in a consumption.

Bene. Peace! I will stop your mouth. [V. iv. 91–97]